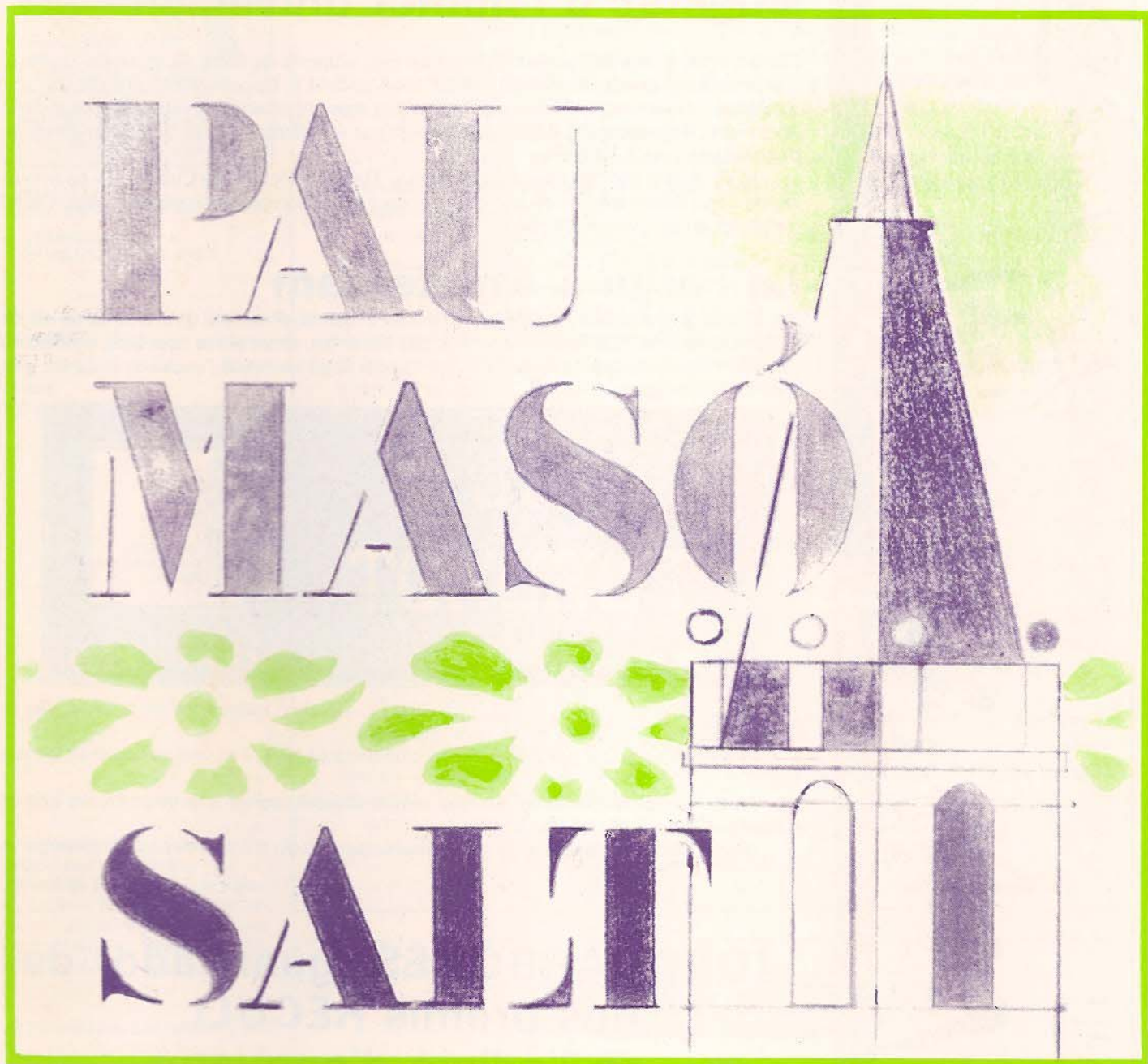

LA FARGA

REVISTA DE SALT

- PAU MASÓ:
FILL PREDILECTE DE LA VILA
- APROXIMACIÓ A
L'URBANISME DE SALT

ANY X - NÚM. 94 - MARÇ ABRIL

A LA TAULA DE LA FARGA

Bugarac o l'humor universalt.

Cal anunciar a tots els nostres lectors que pels voltants de Sant Jordi sortirà un recull d'acudits aplegats sota el nom d'HUMOR UNIVERSALT. La publicació, a càrrec de l'àrea de Cultura de l'Ajuntament, és una mostra dels més importants acudits que sota el pseudònim de «Bugarac» en Lluís Mateu ha publicat en diferents llocs, però de manera especialíssima a «LA FARGA».

El llibre està prologat per Miquel Berga, Tinent d'Alcalde de Cultura i hi ha un epíleg de Jordi Soler, àlies «Hèlios», conegut escriptor i humorista de «Punt Diari». Caldrà parlar-ne en un proper número!!

La Farga a Amsterdam

Aprofitant que el passat 13 de març va actuar a Salt la «Principal d'Amsterdam» el nostre amic Josep M.ª Oliveras va aprofitar per lliurar-los, entre altres obsequis, uns quants exemplars de la nostra Revista. Així varen poder llegir en català l'escalada saltenca gironina al Fitz Roy.

Ha sortit el número 1 de «EL TURURUT», «Butlletí Independentista de la Vila de Salt», tal com es defineix en la seva capçalera.

El butlletí és editat pel Col·lectiu Nacionalista de Salt, i té una periodicitat bimensual.

En la seva presentació es proposa com a objectiu donar una **informació crítica i alternativa a l'oficial del poble.**

A part de parlar de temes de gestió municipal, tracta d'altres temes d'interès general.

JORDI ARBONÉS, guanyador de dos premis RECULL en l'edició d'enguany

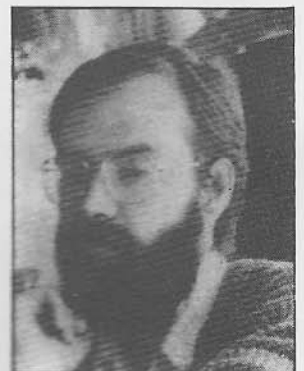
Jordi Arbonés va guanyar el passat dia 6 de març dos premis RECULL (el de Narració «Cresta» i el de Retrat Literari «Maria Mercè Roca. Una serena Observadora» i «Pep Gatell»...)

Els premis són organitzats anualment per la revista de Blanes «RECULL».

Jordi Arbonés és fill de Calella de Palafrugell, però viu a Santa Eugènia de Ter; és un fidel col·laborador de Ràdio «SALT», i també ha col·laborat en alguna ocasió a la nostra revista «LA FARGA».

Ara precisament ha acabat d'enllestir una ràdio-novel·la que transcorre principalment pels carrers de Salt i Girona, titulada «CARRERS ANÒNIMS».

Des d'aquí, doncs, la nostra enhorabona per a Jordi Arbonés «Nif». Que arribin més premis!!

dies i dies de Ràdio

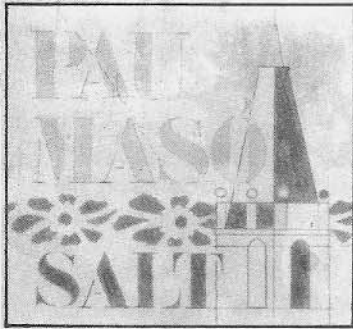
97.7 FM

Emissora Pública Metropolitana del Gironès

4 ANIVERSARI

— PAU MASÓ:
FILL PREDILECTE DE LA VILA

— APROXIMACIÓ A
L'URBANISME DE SALT

ANY - X - N.º 94
MARÇ-ABRIL 1988

Portada:
VILA I FÀBREGA

La Farga/Revista de Salt.
Edita/Casal de Jubilats.
Consell de Redacció/Lluís Ma-
teu, Guillem Terribas, Miquel Ca-
sellas, Joan Boada, Jaume
Bosch, Martí Fita, Josep M.ª Oli-
veras, Bel Bosch i Josep Guardio-
la.

Col.laboradors habituals/Quim
Pla, Alicia Vila, Pepa Bouis, Eva
Escuin.

Col.laboradors en aquest nú-
mero/Jordi Comas, J. Matas, D.
Mirandes, J.B.T., Anna M.ª Puig,
Jordi Merino i Xavier Nieto.

Correcció/Toni Ruscalleda
Fotografia/Jaume Ollé
Administració/Emili Crous, Joan
Boada i Miquel Casellas.
Distribució/Pitu Geli, Josep Ce-
brián i Josep Gassiot.
Compaginació/Xarli Terribas
Tirada/1.500 exemplars
Redacció/Passeig Verdaguer, 1
Tel. 23 04 98
Impressió/Impremta Pagès
Tel. 42 01 07 - Anglès
Dipòsit Legal: GI-356/79

SALT: Uns homenatges justos!

El passat 3 de març, el poble de Salt, a iniciativa de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament retia homenatge a la figura de Pau Masó i Fàbrega. La data, també coincidia amb el V.º Aniversari de la segregació de Salt de Girona.

L'acte tingué lloc a la Casa de Cultura «Les Bernardes», i segons l'acord ple-
nari, per unanimitat de l'Ajuntament saltenc, es feia «en reconeixement a la seva dilatada vida de treball artesanal, la seva fidelitat a la cultura del país i l'estima al nostre poble».

Aquest homenatge oficial ha servit per nomenar Pau Masó i Fàbrega «fill predilecte de la vila», un honor que fins avui pocs han pogut compartir, i que sens dubte va lligat a la recuperació del nostre autogovern municipal.

La segregació de Salt dins el nou període democràtic, ha servit perquè des de les entitats i especialment des del nou consistori municipal es projectessin a la llum pública a persones que havien treballat pel poble, i que tota la vida han defensat la cultura catalana, vinguin del camp polític que vinguin.

La guerra civil va trencar moltes il.lusions juvenils, va frustrar grans espe-
rances i va imposar exilis (exterioris o interiors) a molta gent. Aquests, però, en molta part van continuar treballant (amb tenacitat i silenci moltes vegades) per a la recuperació de les nostres institucions i el dret a viure i expressar-se en català.

Primer va ser la figura de l'Agustí Cabruja, figura recuperada a través dels seus llibres, els seus escrits i la dedicació d'un carrer.

Més tard, fou l'homenatge a l'Iu Bohigas, persona mereixedora per la seva defensa del país, la llengua catalana i tot un treball fet al poble.

Ara a ells s'hi suma la figura d'en Pau Masó i Fàbrega. Un homenatge just i que ningú qüestiona. Diríem que l'homenatge ha depassat l'àmbit institucional per esdevenir alhora popular: les adhesions dels veïns del barri vell, de molta part de Salt i d'altres llocs així ho reflecteixen.

Vol dir, doncs, que s'ha encertat en l'homenatge, i que el Salt forjat d'homes i dones treballadores que estimen el seu poble, sap està agraït amb les persones que en la seva vida li han estat fidel i han treballat perquè fos un poble viu i amb identitat. Sens dubte en Pau n'és una!

Sumari

LOCAL	
A la taula de La Farga.....	2
Editorial.....	3
CULTURA MARC	
Concerts - Exposicions.....	4
FINESTRA OBERTA	
Els veïns de Montfullà	
Una Vil.la romana a Montfullà.....	5
La dona i l'educació.....	6-7
CULTURA ESPORT	
Farga Làctica.....	9
Ciclisme.....	9
CULTURA	
Rialles d'aquí.....	10
LA CALAIXERA	
Llegir el T.B.O.....	11
ESPIGOLANT	
Aniversari de la Independència.....	12
IMATGES	
Pau Masó i Fàbrega.....	13
TEMA CENTRAL	
Pau Masó i Fàbrega.....	14-19
ESPORTS DE FARGA	
Els millors del 87.....	20-21
Aproximació al creixement urbà de Salt.....	22-26
CAGAFERRO	
Acudit foll.....	27
La vida amb humor.....	27

Concerts

La Casa de Cultura i l'Ajuntament organitzaren el dia de la independència de Salt, el 3 de març, un concert en homenatge a l'elegit fill predilecte de la Vila, Pau Masó, durant el qual se li lliurà una placa commemorativa.

El mes de març, a la Casa de Cultura es va començar un cicle de concerts de música clàssica, que es van fer tots a les 8 del vespre i que portaven el títol de «La Primavera a Les Bernardes és música». El dia 17 el va iniciar en Joan Rubinat amb unes sonates de Mozart i una peça que porta el nom de «Quadre d'una exposició», de M. Moussovgky. «El Retaule» ens va oferir el dia 24 cançons de trobador i medieval catalana. El dia 31 en Josep Quer, al contrabaix i en Carles Coll, al piano, ens tocaren obres de: Haydn, Saint Sëns, Koussevitzky, Bottesini, Glier i Cervera.

El 25 de març, a les 8, els alumnes del Conservatori de Música Isaac Albéniz ens varen oferir un concert.

Exposicions

De l'1 de març al 21 exposició d'Al-do Vega sobre Van Gogh i altres històries. Constà de dibuixos, pintures, gravats i petites escultures. Amb motiu de la celebració del 4.^{an} aniversari de Ràdio Salt, hi haurà una exposició de fotos, aquarel·les, olis, collages, gravats... «Del fons d'art de Ràdio Salt», que són obres cedides a l'emissora per diversos autors gironins. S'exposaran al Setè Cel i al Patronat.

Els dies 3, 4, 5 i 6 de març a la Plaça de la Llibertat cantonada Carrer Major, es pintà un mural per a commemorar el IV aniversari de l'emissora.

Pel mateix motiu, el dia 11 de març a 2/4 de 8 es va fer un breu parlament en el qual intervingueren Miquel Berga, Xavier Corominas i Manel Mesquita.

LA CULTURA

EL PAÍS, viernes

Van Gogh, vendido en más

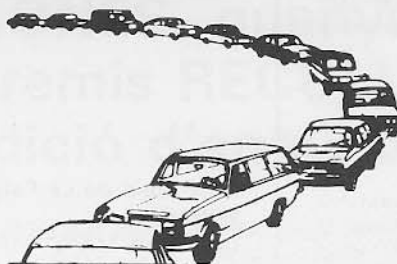
EVA ESCUIN - ALICIA VILA

CONSTRUCCIONES

XIFRA, S. A.

Passeig dels Països Catalans, 250

Tel. 23 79 29 - SALT

**AUTO TALLER
F. FELIU**
C/. Pere Coll Guitó, 22 - Tel. 23 19 73
SALTCtra. Nacional II (encreuament Caldes
Tel. 47 03 66 - CALDES DE MALAVELLA

Els veïns romans de Montfullà

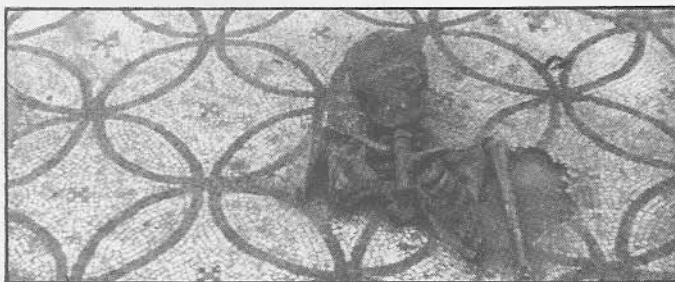
L'atzar ens ha donat a conèixer una vil.la romana on no ens haguéssim imaginat mai. Sempre tinc l'esperança que, amb un fet casual com el de Montfullà, també a Salt trobarem una vil.la romana en un indret impensat, al costat d'una masia de les més velles del Poble.

En Xavier Nieto, Arqueòleg del Centre d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació de Girona, em comentava que pels voltants de la Gerunda Romana hi ha d'haver moltes més vil.las com les de Can Pau Birol o del Pla de l'Horta a Sarrià de Dalt, o la de Montfullà. Però, com saber on són enterrades? Només l'atzar, com ha passat a Montfullà, ens pot descobrir els tresors que guarda gelosament el nostre subsòl més immediat.

No penso que trobem en el nostre Pla cap vestigi ibèric, aquests pobles s'instal.laren en els turons. Tampoc els pobladors prehistòrics de la Comarca varen fer-hi estada. El nostre Poble era en aquells temps un immens aiguamoll. Segons un conte que en Jordi Soler va escriure a La Farga n.º 65 del maig del 1985, «Galeria d'esdevinguts», Salt era en aquells temps remots una colònia d'estiueig dels habitants del Puig d'en Roca, però de moment no ho hem pogut documentar ni trobem el casament de N'Groarg amb la saltenca Bruup en el registre de casaments del Poble. De fet és un conte.

El que podem assegurar és que els romans de Montfullà o els de Can Pau Birol devien menar algun clos de la vora del Marroc, i qui sap si hi varen fer un cobert o una sitja, i que més endavant va ser una vil.la, que potser no trobarem mai, o que tampoc no ha existit.

Però, per què no?

J.B. i T.

Una vil.la romana a Montfullà

Les pluges caigudes els mesos d'octubre i novembre de 1987 varen erosionar fortament una carretera que havien obert quan ampliaren el cementiri, al costat mateix de l'església parroquial de Montfullà (Bescanó). L'erosió va desenterrar una part d'un paviment de mosaic.

El Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona, davant el risc que la pluja o el pas de vehicles per la carretera seguissin fent malbé les restes arqueològiques, va organitzar una excavació d'urgència que tenia com a finalitat protegir el mosaic, documentar el tipus de jaciment, i alhora, elaborar un informe que permetés prendre una decisió sobre les actuacions futures.

L'excavació va posar al descobert tres èpoques principals d'ocupació del lloc:

Una primera, la més espectacular, romana, es ratifica amb dues fases constructives. En la primera s'edifica una habitació fent servir rierencs grossos trets del llit del Ter, al terra hi fan un paviment de morter de calç i ceràmica piconada. En la segona fase s'enriqueix l'ornat d'aquesta habitació i per aquesta raó se la proveeix d'un paviment de mosaic formant dibuixos geomètrics en blanc i en negre, alhora que les parets es decoren amb pintures que imiten marbres amb betes vermelles.

La segona època d'utilització del lloc es detecta arqueològicament per unes sitges, probablement destinades a emmagatzemar cereals, excavades a la terra que forma el subsòl del jaciment, per la qual cosa fou necessari destruir una part dels murs romans.

La tercera ocupació del lloc va ser com a cementiri i nombrosos enterraments varen aparèixer en la zona d'excavació alterant completament la seqüència estratigràfica, fent malbé les restes arqueològiques més antigues i dificultant-ne la interpretació històrica.

En aquest moment, quan l'únic treball realitzat és una petita excavació de salvament, resulta molt arriscat avançar conclusions que només seran possibles després d'una excavació en extensió. Sembla, però, que es tracta d'una vil.la romana que tingué un ús residencial, com es desprèn de la rica ornamentació de la fins avui única habitació coneguda.

Tot sembla indicar que ens trobem davant d'una ocupació del territori i amb un fet històric que deu ser molt similar al repre-

sentat per la vil.la del Pla de l'Horta de Sarrià de Dalt. Una vil.la tardo-republicana de cap a finals del segle II a.C. inicis del I a.C., que es modifica i enriqueix cap a a finals del segle I d.C. o principis del II d.C.

Les dues sitges excavades no proporcionaren material arqueològic que ens permeti datar l'època de llur utilització, però aquesta només pot situar-se entre l'abandó de la vil.la romana i la utilització del lloc com a cementiri, a grans trets en època tardo-romana i alta edat mitjana.

Es va efectuar un sondeig en la capçalera de l'església per tal de detectar una continuïtat cronològica entre les restes romanes i una hipotètica construcció que hagués donat lloc més tard a l'església actual, però en el lloc de l'excavació varen aparèixer una sèrie d'enterraments, un d'ells relativament recent, amb un rosari de comptes de vidre, i una gran quantitat d'ossos barrejats, fosses que havien alterat totalment l'estratigrafia del lloc impedint conèixer si hi hagué una continuïtat d'habitació, la qual cosa sembla improbable almenys en la zona on es va fer el sondeig, ja que no va aparèixer cap resta arquitectònica anterior a l'església actual.

ANNA M.ª PUIG · JORDI MERINO · XAVIER NIETO

LA DONA I

Durant molt temps el bagatge cultural-educacional de la humanitat ha estat patrimoni quasi exclusiu del sexe masculí. Exceptuant casos molt concrets com Safo, la clàssica poetessa de Lesbos, haurà d'arribar el segle XX per trobar dones amb ressonància cultural; malgrat que sovint calia que utilitzessin pseudònims masculins (Fernán Caballero, George Sand, Víctor Català...)

En el nostre segle i fins no fa gaires anys, es contemplava com «normal» fer estudiar els fills varons i procurar un «bon matrimoni» per les filles.

És actualment quan s'ha produït el canvi ideològic social. Són els pares actuals els qui donen suport a aquest canvi. Ja no es preocupen exclusivament de trobar el «bon partit» per la filla i «col.locar-la», sinó que pren prioritat el procurar-li els mitjans que li permetin la formació cultural.

Tot això ho hem pogut comprovar en un estudi que hem realitzat sobre la motivació i la participació social de la dona a Salt*, en el qual hem pogut constatar numèricament el que fins ara era una intuïció: s'està produint un canvi en el nivell cultural dels dos sexes, que es concreta en una inversió dels nivells d'estudis assolits.

En l'apartat dedicat a l'educació del treball esmentat, vam elaborar un índex per poder comparar millor el nivell d'estudis de diferents grups de població. Aquest índex s'obté de la suma dels productes resultants de multiplicar la proporció de població amb un nivell d'estudis determinat, per un coeficient preestablert per aquest nivell.

A partir de la classificació establerta en el padró municipal segons el criteri «nivell d'estudis», vam confeccionar uns grups per intervals d'edat i sexe.

Els grups, segons el nivell d'estudis, i els coeficients corresponents són:

- Població amb títol universitari superior, coeficient 5.
- Població amb títol universitari de grau mitjà, coeficient 4.
- Població amb títol de B.U.P., C.O.U. o F.P. de 2.^{on} grau; coeficient 3.
- Població amb F.P. de 1.er grau, graduat escolar o equivalent; coeficient 2.
- Població amb estudis primaris incomplets o E.G.B. incompleta; coeficient 1.
- Població que la seva principal ocupació és estudiar; coeficient 0'5.

Els intervals d'edat utilitzats són: de 15 a 25 anys; de 25 a 45 anys, de 45 a 65 anys; més de 65 anys.

Els percentatges de població per cada grup es relacionen en la taula adjunta

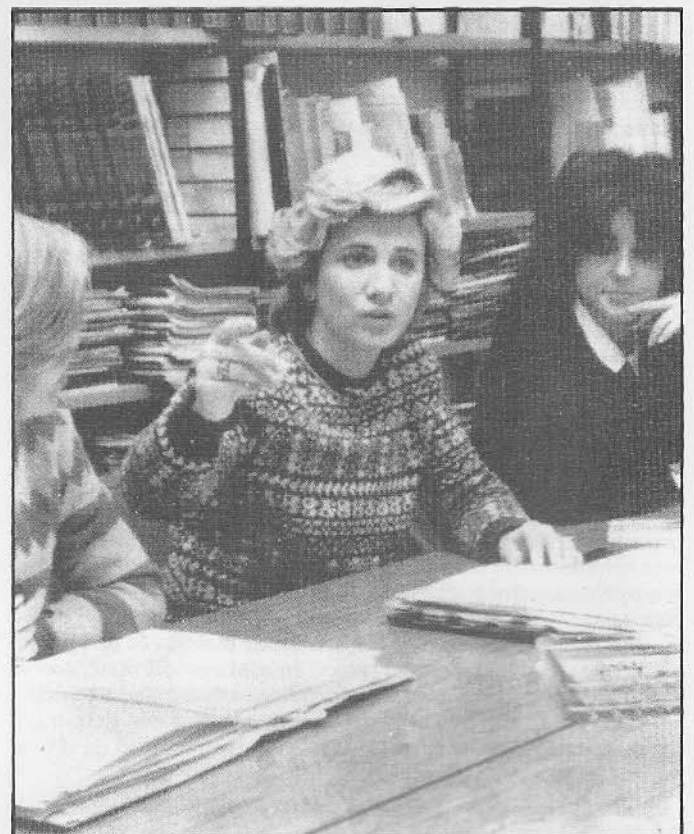
Els índex de nivell d'estudis per cada grup de població són:

Dones de 15 a 25 anys.....	2'128
Homes de 15 a 25 anys.....	2'045
Dones de 25 a 45 anys.....	1'507
Homes de 25 a 45 anys.....	1'635
Dones de 45 a 65 anys.....	1'011
Homes de 45 a 65 anys.....	1'151
Dones de més de 65 anys.....	0'853
Homes de més de 65 anys.....	0'993

Aquesta tendència a l'augment dels interessos culturals de la dona, es corrobora amb el grau de participació en l'escola d'adults de Salt, a on un 67'9% dels alumnes matriculats el curs 1986-87 eren dones. També ho hem observat en els resultats d'una enquesta feta a 211 alumnes de 7.e d'E.G.B. de Salt, durant el curs 1986-87, en la qual un 49'6% de les nenes contesten que pensen fer el B.U.P. en acabar l'E.G.B., enfront d'un 29'4% dels nens.

J. MATAS i ROCA
D. MIRANDES i GRABOLOSE
Gabinet Psicotècnic - Salt

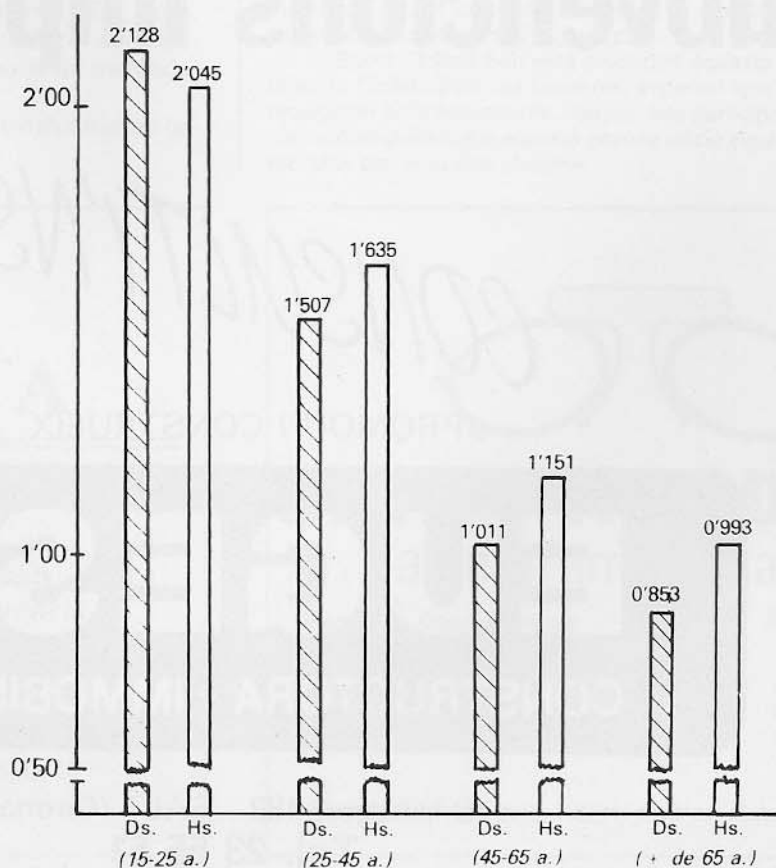
* LA DONA A SALT: PARTICIPACIÓ I MOTIVACIÓ SOCIAL. Estudi encomanat per l'Ajuntament de Salt; Juny 1987.

L'EDUCACIÓ

		(15 - 25)	(25 - 45)	(45 - 65)	(+ de 65)
Població amb títol universitari superior.	Dones	0'4%	1'7%	0'2%	-
	Homes	0'2%	1'9%	0'7%	0'1%
Població amb títol universitari de grau mitjà.	Dones	1'2%	3'4%	0'8%	0'8%
	Homes	0'6%	3'4%	1'5%	0'7%
Població amb B.U.P., C.O.U. o F.P. de 2n. grau.	Dones	18'6%	5'8%	0'4%	0'1%
	Homes	15'9%	13'8%	2'2%	0'4%
Població amb F.P. de 1r. grau, graduat escolar o equivalent.	Dones	49'1%	22'7%	4'7%	0'7%
	Homes	49'1%	23'3%	7'1%	1'4%
Població amb estudis primaris o E.G.B. incompleta.	Dones	30'1%	65'1%	85'5%	81'1%
	Homes	33'2%	56'4%	84'3%	89'5%
Població que no sap llegir ni escriure.	Dones	0'3%	1'3%	8'1%	17'3%
	Homes	0'5%	0'7%	3'9%	6'6%
Població que la seva principal ocupació és estudiar.	Dones	41'7%	1'0%	-	-
	Homes	41'4%	1'3%	-	-

Nivell d'estudis de la població de Salt. Percentatges de població per cada nivell, segons sexe i edat; (1987). (Dades elaborades a partir del Padró Municipal).

Índex de nivell d'estudis de la població de Salt; (1987) (Dades elaborades a partir del Padró Municipal).

Farga Làctica

Demaneu el vostre distintiu del cotxe en català.
El Servei de Català de l'Ajuntament de Salt disposa d'uns adhesius de les següent activitats:

LOCAL

COMESTIBLES I
BEGUDES

AIGUA, GAS I
ELECTRICITAT

MATERIALS DE
CONSTRUCCIÓ

EMPRESSES DE
CONSTRUCCIÓ

PROVINCIAL

MATERIAL ELÈCTRIC I
ELECTRODOMÈSTICS

MAQUINÀRIA, ACCESSORIS
I RECANVIS

TEIXITS I
FILATS

HOTELERIA I
ESPECTACLES

COMARCAL

MOBILIARI I
FUSTERIA

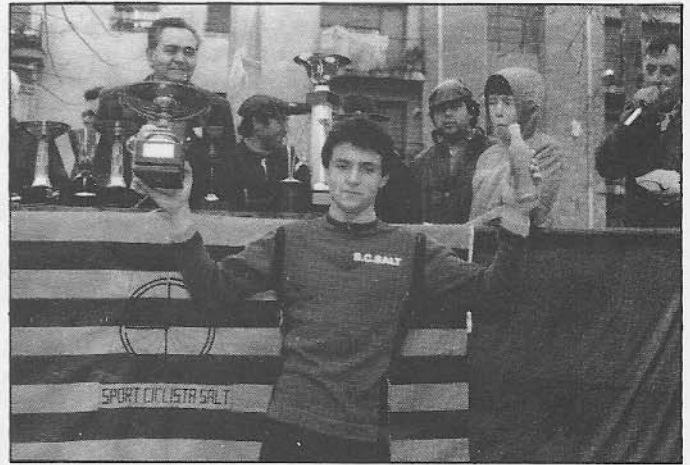
AGRÍCOLA I
RAMADERA

MAQUINÀRIA, ACCESSORIS
I RECANVIS

Segons l'Ordre de 8 d'octubre apareguda en el BOE, núm. 257 de data 25-10-68, s'estableixen amb caràcter obligatori uns distintius per diferenciar els transports de mercaderies.

Tots han d'expressar l'activitat comercial o industrial en català.

Ciclisme

El món de les dues rodes tornarà aviat a omplir carrers i carreteres d'aficionats a aquest esport ciclista.

Sí, amics, Sport Ciclista Salt, després d'estar una temporada allunyada d'aquest magne esport, organitza un altre cop la que serà l'onzena edició de la Volta Ciclista Les Gavarres.

L'esforç d'un equip d'amics entusiasmats pel món del pedal ha fet que aquesta volta, anys enrera ja oblidada, tornés a revifar-se dins del nostre poble.

Així, doncs, el dia 15 de maig d'enguany i amb sortida a Salt se celebrarà aquesta competició ciclista puntuable per a la copa de la Generalitat.

El recorregut serà el següent:

Salt, Bescanó, Anglès, Sta. Coloma de Farnes, Riudarenes, Mallorquines, Caldes, Cassà de la Selva, Llagostera, St. Feliu de Guíxols, Platja d'Aro, Palamós, Palafrugell, La Bisbal, Madremanya, Els Angels, la Creueta, Girona i arribada un altre cop a Salt.

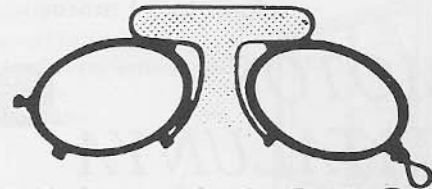
Aproximadament seran un 140 km. de recorregut amb un port puntuable de 2.ª categoria i un de 3.ª i amb la participació de ciclistes aficionats de 2.ª categoria.

L'Sport Ciclista Salt està preparant aquesta nova edició de la Volta Ciclista Salt-Les Gavarres, esperant que els aficionats recolgaran amb entusiasme l'esforç dels participants i que entre tots aconseguirem que aquesta onzena edició sigui una ocasió memorable per al nostre ciclisme

Tintoreria REGOLTA

*Pells • Llanes de matalàs
Catifes i tot el que fa referència a
la nostra indústria*

C/. Major, 312 - Tel. 23 45 43
SALT

OPTICA TARRÚS, S.A.

Jaume Tarrús i Galter

Llicenciat en Ciències Físiques

Òptic Diplommat

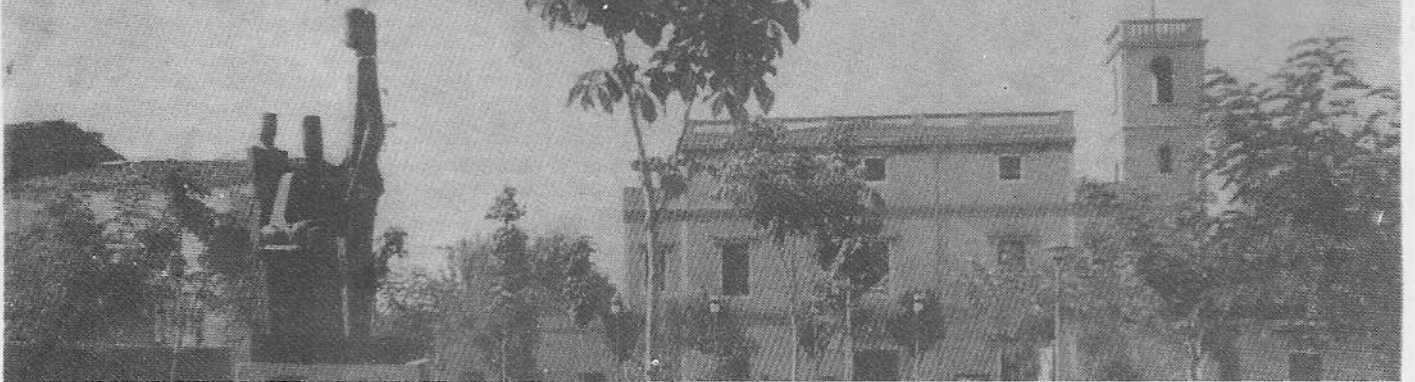
Sta. Clara, 54
Dr. Ferran, 1
Francesc Civil, 1

Tel. 21 37 50
Tel. 23 06 61
Tel. 21 78 01

GIRONA
SALT
GIRONA

Descompte del 10% per a Jubilats socis del «Casal de Jubilats»

V ANIVERSARI DE LA INDEPENDÈNCIA DE SALT

Dimarts
1 de març de 1988

5è. ANIVERSARI

Dimarts
1 de març de 1988

*Dian
de Girona*

Salvador Sunyer, alcalde de Salt

*Dian de
Girona*

«Salt es va retrobant a poc a poc»

Un poble constantment jove i amb tradició reivindicativa

Salt sempre ha estat un poble que ha acollit molta gent forana. Ja en èpoques llunyanes la gent que vivia a Salt era majoritàriament nada en altres indrets. L'any 1900 la població forastera ja superava a la pròpiament originària del

El 3 de març passat la vila de Salt celebrà el «V ANIVERSARI DE LA INDEPENDÈNCIA». Els diaris en van parlar i es feren ressó dels fets.

LA FARGA, que des dels seus orígens va ser una ferma defensora de la segregació de Salt de Girona, no vol deixar de recordar un fet important: la recuperació d'un Ajuntament i d'una identitat.

Cal ara mirar el futur amb esperança i treballar des de les diferents opcions per un objectiu comú: el progrés i millora del nostre poble.

PUNT. DIARI

Dijous, 3 de març de 1988 **7**

Salt homenatja Pau Masó i celebra els cinc anys d'independència

SALT.— Pau Masó i Fàbrega serà nomenat fill predilecte de Salt en el decurs d'un homenatge que se li retrà aquest vespre a les vuit, a la casa de Cultura de Les Bernardes, dins el context dels actes de celebració del cinquè aniversari de la independència de la població. L'homenatge es durà a terme a la mitja part del concert que hi oferiran el flautista Pau Castanyer i el pianista Carles Coll. A dos quarts de dues del migdia, a l'Ajuntament es farà l'acte commemoratiu oficial del cinquè aniversari amb una trobada de totes les entitats i els treballadors municipals.

Pau Masó i Fàbrega

El passat dia 3 de Març, en el poble de Salt, es va viure un dia d'aquells que «fan poble». Es celebrava el Cinquè Aniversari de la Independència i es feia Fill adoptiu en Pau.

Actes com el d'aquell dia, actualment, només són possibles en llocs a on encara es viu com a poble. En comunitats a on no es perd la memòria ni l'agraïment. Només en un poble, es poden trobar i admirar personatges com en Pau Masó i Fàbrega.

Homes que no han fet coses espectaculars ni brillants. Però, en canvi, han fet història. Han fet poble, i sobretot, han estat humans.

És difícil trobar a les grans ciutats i fins i tot a les petites com la veïna Girona, personatges com en Pau. I no perquè no existeixin, sinó per la pròpia comunitat, que viu la seva vida, fa la seva història i perd la seva memòria.

El dia 3 de Març, Salt va ésser un poble, gràcies una altra vegada, a través d'en Pau.

Concretant-nos en l'acte en si, va ésser d'una participació total. Ple de vida, entusiasme i de veritat. Allà no hi havia les boniques paraules de compromís. La hipocresia que envolta la majoria d'aquests actes n'era absent.

Els parlaments varen ésser sincers i sentits. Des de la Pepa Llach, en representació del barri vell, a on en Pau viu i treballa, pas-

sant pel nostre president del Casal dels Jubilats, Emili Crous, en Cristòfol, en nom de C.E.S. etc.. També adhesions per escrit, que varen ésser llegides.

És d'agrair i ressaltar que, en el seu parlament, la Pepa Llach, tingué paraules d'agraïment i record per la inseparable, callada i treballadora, Pepita. La germana d'en Pau, «**la que no té mai pressa i sempre té el tros de coca a punt**».

I, en Miquel Berga, home que des de l'Ajuntament va proposar aquest reconeixement, va estar a l'alçada d'aquest homenatge. El seu parlament, clar, concís, ple de veritats, va ésser, per a mi, el que va donar aquell to senzill i culte a l'acte. Miquel Berga té aquests cops amagats. Quan vol, i últimament cada vegada més, és un gran orador.

Per la seva part, l'Alcalde Sunyer, com sempre d'una manera didàctica i poètica, va tenir paraules d'elogi i reconeixement envers Pau Masó.

Finalment, en Pau: Emocionat, humil, com va poder, parlà a tota aquella gent —que era molta, que es va aplegar a l'auditori de Les Bernardes—. És difícil sintetitzar el que va dir en Pau. El que sí voldria recalcar és l'agraïment que aquest home tenia cap al poble. El record a les persones estimades (pares, mestres, amics...) la correcció i la bona educació del seu estil de vida i de parlar.

Tal com deia Miquel Berga, en Pau, amb els seus escrits a on la majoria de vegades evoca els records de la seva joventut que va ésser truncada per la guerra civil, el que fa és recordar-nos i denunciar una situació «anormal». Quan recordava els seus mestres, era per denunciar el sistema d'ensenyament. Quan evocava les festes populars i la vida cultural saltenc, era per dir-nos que ara no es feien, ni existia aquella vida de poble. Amb paraules del mateix Miquel Berga: «**Pau, a diferència d'altres que es varen exiliar a fora, ell va viure el seu exili, des de l'interior, des de Salt**».

En Pau, potser no ha estat un escriptor il·lustre, ni un home de grans fets. Però amb la seva manera de viure i de fer moltes «petites coses», ha donat exemple i imatge de ciutadà i de saltenc.

Gràcies Pau Masó, i que la teva manera de fer vida i poble sigui un mirall per a tots nosaltres. De moment, tota la comunitat Saltenca, d'una manera honesta i veritable, el dia 3 de Març de 1988, t'ho va agrair públicament.

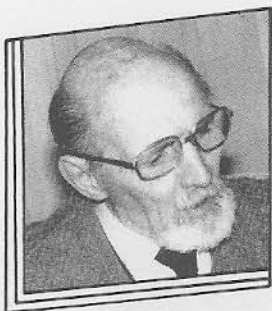
GUILLEM TERRIBAS

RELOTGERIA • JOIERIA
PLAQUES i TROFEUS

Eomas

C/. Major, 83
Tel. 23 47 70

SALT

PAU MASÓ un salte

Tres dies abans del seu nomenament com a **GA** ha reunit a cinc persones que per diverses els convidats a la nostra taula rodona hi ha u que han fet possible aprofundir en la personalidà. Hi eren: Salvador Sunyer, Pere Fita, Lluís

Tertúlia sobre Pau Masó en una Sala del Casal. Es van comentar i reviure fets, anècdotes i temes del passat i del present.

Unànim acord en els adjectius bàsics per a definir l'Home, l'Artesà. Extremadament sensible. «Tot Ell és una suma de sensibilitats». Perfeccionista fins a la màxima expressió del mot. «Difícilment podia trobar un grup amb qui el seu perfeccionisme pogués ser totalment compartit».

Educad i respectuós amb les idees dels altres. «Ha estat conseqüent amb les seves idees i ha respectat les dels altres».

L'intel·lectual fidel a la llengua i al país. «Quan gairebé ningú en el nostre Poble escrivia en català, en Pau es mantenia fidel a una resistència que ben poca gent l'hi reconeixia».

Pulcre i elegant. En Pau és, i ha estat sempre, un personatge exquisit, que estima la bellesa, la natura, però sobretot els seus mestres. D'ells va rebre aquesta força d'estimar, d'observar, de viure, com sí cada dia, cada paisatge, fos descobert en aquell moment.

El seu mestratge ens ha arribat sense fer soroll. Amb la mateixa naturalitat que ell va rebre'l dels seus mestres. Amb gestos i litúrgia Espriuans ha fet la feina del qui tenint molt per donar es guarda sempre de dir-ne lliçó.

Ha viscut dels records, d'aquells records que havíem enyorat sense haver-los viscut. Records de llibertat. Records d'una joventut que la guerra va esmicolar.

A la taula rodona de «LA FARGA» hem gosat parlar d'en Pau Masó i Fàbrega partint d'un esquema que ens permetés situar-lo en el temps. Tothom hi ha dit la seva. Som cons-

cients que la conversa ha estat un repàs de la història també del nostre Poble. Hem procurat que, en síntesi, aquestes ratlles fossin el més fidels possible a la nostra conversa i ens sembla que ho hem aconseguit.

Des de molt jove, en Pau tenia una personalitat molt acusada. Conscient del seu liderat, va trobar en el Patronat Sant Lluís Gonçaga el primer centre aglutinador del jovent del nostre poble.

El Patronat de Sant Lluís tingué el seu primer estatge a Can Llach del Carrer Ravetllat. Sabem que hi havia un elenc teatral on el jove Pau Masó va iniciar-se en la tasca que més endavant el faria animador d'un grup que dissortadament la Guerra va trencar.

Els seus amics més amics desapareixen amb la Guerra, morts o exiliats. L'any 1939 s'ha acabat la Guerra, però res no és igual. Tots els lligams amb la Catalunya d'aquells joves s'havien trencat, també. De les associacions que en Pau havia vist néixer, i en les qual havia exercit el seu mestratge, no en restava cap.

Reclós en els seus records. Exiliat en el seu passat. En Pau estava per sobre de les dues opcions que en els primer anys de la Dictadura hi havia en el nostre Poble. La «Falange Española» i «La Acció Catòlica» van ser molts anys la trista oferta d'una postguerra: l'Església Catòlica o l'Estat Espanyol.

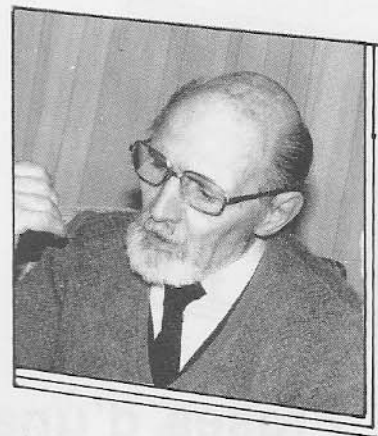

Emili Serra i Ricard Mis també hi eren presents.

Ó i FÀBREGA

nc il.lustre

la Fill Predilecte de la Vila de Salt, LA FAR-
raons han conegut de prop en Pau. Entre
n bon ventall d'edats i de circumstàncies
tat indiscutible d'aquest honorable ciuta-
s Julià, Emili Serra i Ricard Mis.

(D'esquerra a dreta): Pere Fita, Miquel Casellas, Lluís Julià i Salvador Sunyer, acompanyants de la tertúlia sobre Pau Masó.

La llengua catalana, en acabar la Guerra la llengua dels vençuts, va desaparèixer de la normalitat cultural del nostre Poble. En Pau va guardar els mots com un més dels records amb qui vivia el seu exili. Els seus escrits van ser en català.

La fidelitat a la llengua i els gestos en defensa de la cultura catalana l'han fet mereixedor del nostre homenatge. Ha donat suport a les iniciatives que del Poble o del País s'han portat a terme per retornar la nostra cultura a la normalitat. Animador de les activitats que s'han fet pel redreçament de la nostra Nació, ha estat sempre l'home amb qui es podia comptar.

Els Premis Prudenci Bertrana, la Plaça de Jacint Verdaguer i tants d'altres, han estat els signes de la resistència que en Pau ha ajudat a portar a terme.

Precisament per mor de l'esforç que va representar que en el seu moment es donés el nom de Mossèn Cinto a una plaça del Poble, ara hem de donar la raó a en Pau quan es dol del nom que se li ha plantificat. La mal anomenada Plaça dels Peixos no és sinó un nom postís per a una plaça que en comptes de ser la de «Los Caídos» es va aconseguir que se li donés el nom d'un dels poetes més grans que ha tingut Catalunya.

Els qui vàrem iniciar la festa de Sant Jordi a Salt, anys seixanta, sabíem i esperàvem en Pau Masó que vingués a comprar-nos llibres a la parada de la Plaça Verdaguer. Des del primer Sant Jordi en Pau havia estat el nostre millor client.

L'artesà que amb el seu perfeccionament ha fet del seu pastador un temple on cada dia es repeteix el ritual del pa

i del foc, des que el seu pare va fer la primera fornada, amb el mateix amor, amb el mateix foc.

Tota la bellesa d'aquesta estança, tot l'amor a la seva feina per al mestre en l'art de fer el pa, el seu pare al cel sia, queda reflectida en el gest de veneració que ens transporta al primitivisme més pur i més bell. Segurament que no hi ha hagut cap altre adéu en el nostre Poble com el darrer comiat que en Pau va voler donar al seu pare. Per sortir de casa seva va fer passar les seves despulles pel pastador que tant havia estimat.

L'artesà del poble vell que cada dia sortia a repartir el pa. En Pau va aprofitar aquells anys de contacte amb els seus clients. Conversava amb la gent del Poble, sempre tenia el comentari allixonador que connectava

amb la gent senzilla. El flequer intel·lectual que amb la seva bonhomia trobava el comentari just, i amb naturalitat recomanava fer servir el català amb tothom que el pogués entendre.

El ciutadà que no va acceptar mai l'annexió de Salt a la ciutat de Girona. En Pau ha estimat el seu Poble, tots els seus indrets. Les Deveses i les Hortes, Els Comuns, el Ter, les cases i les pedres del poble vell.

Quan es varen enderrocar les cases i pallisses de davant de Can Panxut, a l'actual Plaça de Sant Jaume, en Pau va demanar les pedres ben escairades d'una rústega finestra que hi havia a la façana de Can Picolí o de Can Massot. Ningú va fer-li cas. Les pedres varen anar amb les runes cap al Ter. Després hem vist com algunes llindes amb inscripcions del segle XVIII seguien el mateix camí.

Hem necessitat masses anys per comprendre que en Pau no era un somniador carregat de manies.

El fill predilecte de la nostra Vila continuarà fent cada dia el pa, amb el mateix amor, a la fleca que és també una mostra de bon gust i on la flaire del pla acaba de donar a l'estança el color torrat de fotografia antiga, no més trencat a vegades pel soroll de la nova màquina automàtica de llescar.

PAU MASÓ i FÀBREGA

un saltenc il.lustre

Tres dies abans del seu nomenament com a Fill Predilecte de la Vila de Salt, LA FÀBREGA ha reunit a cinc persones que per diverses raons han conegut de prop en Pau. Entre els convidats a la nostra taula rodona hi ha un bon ventall d'edats i de circumstàncies que han fet possible aprofundir en la personalitat indiscutible d'aquest honorable ciutadà. Hi eren: Salvador Sunyer, Pere Fita, Lluís Julià, Emili Serra i Ricard Mis.

cients que la conversa ha estat un repàs de la història també del nostre Poble. Hem procurat que, en síntesi, aquestes ratlles fossin el més fidels possible a la nostra conversa i ens sembla que ho hem aconseguit.

Des de molt jove, en Pau tenia una personalitat molt acusada. Conscient del seu liderat, va trobar en el Patronat Sant Lluís Gonçaga el primer centre aglutinador del jovent del nostre poble.

El Patronat de Sant Lluís tingué el seu primer estatge a Can Llach del Carrer Ravetllat. Sabem que hi havia un elenc teatral on el jove Pau Masó va iniciar-se en la tasca que més endavant el faria animador d'un grup que dissortadament la Guerra va trencar.

Els seus amics més amics desapareixen amb la Guerra, morts o exiliats. L'any 1939 s'ha acabat la Guerra, però res no és igual. Tots els lligams amb la Catalunya d'aquells joves s'havien trencat, també. De les associacions que en Pau havia vist néixer, i en les qual havia exercit el seu mestratge, no en restava cap.

Reclós en els seus records. Exiliat en el seu passat. En Pau estava per sobre de les dues opcions que en els primer anys de la Dictadura hi havia en el nostre Poble. La «Falange Española» i «La Acció Católica» van ser molts anys la trista oferta d'una postguerra: l'Església Catòlica o l'Estat Espanyol.

(D'esquerra a dreta): Pere Fita, Miquel Casellas, Lluís Julià i Salvador Sunyer en una tertúlia sobre Pau Masó.

La llengua catalana, en acabar la Guerra la llengua dels vençuts, va desaparèixer de la normalitat cultural del nostre Poble. En Pau va guardar els mots com un més dels records amb qui vivia el seu exili. Els seus escrits van ser en català, i la fidelitat a la llengua i els gestos en defensa de la cultura catalana l'han fet memoritzat del nostre Poble.

Frases d'una nit de tertúlia

- «En Pau fou un capdavanter del Casal Saltenc». *(Salvador Sunyer)*
- «Tot ell és una suma de sensibilitats: (En fer el pa, en el vestir, en la música...) És sensible gairebé en un sentit extrem. *(Lluís Julià)*
- «Li encanta passejar pels boscos i deveses buscant-hi solitud. Una vegada em va clavar crits perquè amb el motocultor llaurava a la devesa i feia soroll». *(Pere Fita)*
- «En Pau és un romàntic». *(Emili Serra)*
- «Sent Catalunya al cent per cent. És un gran català». *(Ricard Mis)*
- «De petit ja tenia moltes inquietuds i una forta personalitat. Li agradava trobar-se sol i aprofundir en les seves idees. S'obria amb les persones amb qui s'hi trobava bé». *(Lluís Julià)*
- «En Pau és un gran admirador del seus mestres. Realment crec que a ell també li hauria agradat ser mestre». *(Salvador Sunyer)*
- «Ja als 13 o 14 anys va escriure un article sobre el mestre Esteve Vila. Fou precisament el mestre Lluís Moreno qui li va proposar...» *(Pere Fita)*
- «Sempre ha respectat les idees dels altres i s'ha mantingut fidel i consegüent en una mateixa línia». *(Emili Serra)*
- «El seu homenatge no el qüestiona ningú...» *(Tothom)*

A l'Ajuntament plenari

Per resolució d'aquesta Alcaldia-Presidència de 15 de gener de 1988 es va iniciar l'expedient per l'atorgament d'un distintiu honorífic al Sr. Pau Masó i Fàbrega, d'acord amb el que preveu el Reglament Especial d'Honors i Distincions.

A la vista de la proposta que ha elevat l'instructor de l'expedient, tenint en compte que durant el període d'exposició pública no s'ha presentat cap reclamació ni objecció i vist el dictamen favorable de la Comissió Informativa de Règim Interior i Protecció Ciutadana, l'Alcalde-President que subscriu té l'honor de sotmetre a consideració de l'Ajuntament Plenari, la següent MOCIO:

- 1.er NOMENAR el Sr. Pau Masó i Fàbrega, fill predilecte de Salt, en reconeixement a la seva dilatada vida de treball artesanal entre nosaltres, la seva fidelitat a la cultura del país i l'estima al nostre poble, honor previst en l'article 9.e del Reglament Especial d'Honors i Distincions.
- 2.^{on} ATORGAR la placa de plata prevista en l'article 7.e de l'esmentat reglament, al Sr. Pau Masó i Fàbrega, en la qual s'inscriurà la següent llegenda: L'Ajuntament de Salt al Sr. Pau Masó i Fàbrega, fill predilecte de la Vila, en reconeixement a la seva vida de treball artesanal entre nosaltres, la seva fidelitat a la cultura del país i l'estima al nostre poble».
- 3.er FER lliurament de les distincions a la Sala d'Actes de la Casa de Cultura «Les Bernardes» amb caràcter excepcional, atès que el Saló de Sessions de l'Ajuntament, ja que no reuneix les condicions de capacitat suficients. Això no obstant, el Ple, amb superior criteri, acordarà el que consideri més oportú.

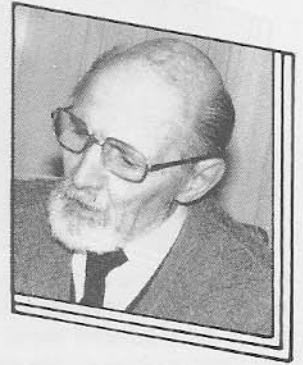
Salt, 16 de Febrer 1988
L'Alcalde,

Homenatge a Pau Masó

El dia 3 de març, tot commemorant el «5.è Aniversari de la Independència de Salt», tingué lloc a la Casa de Cultura «Les Bernardes» un acte en què Pau Masó i Fàbrega fou nomenat Fill Predilecte de la Vila. Els mitjans de comunicació se'n van fer ressó.

També a la nostra vista, LA FARGA vol dedicar a aquest fet un espai de la nostra publicació.

A l'editorial ens en fem ressó. També hi transcrivim sengles reportatges (una entrevista, una tertúlia sobre la figura de Pau Masó, etc....) així com l'acord municipal pel qual se'l nomena fill predilecte de la vila.

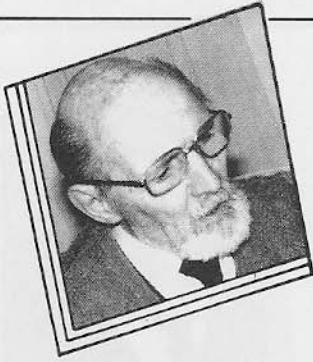
Homenatge a Pau Masó a Les Bernardes. A la taula hi són també presents, l'alcalde, Salvador Sunyer; el tinent d'Alcalde de Cultura, Miquel Berga; i el secretari de la Corporació, Joan Solà. Josep M.º Oliveras fa lectura de les adhesions rebudes amb motiu del nomenament de Pau Masó com a «fill predilecte de la vila».

La sala d'actes de la Casa de Cultura «Les Bernardes» es va omplir de gom a gom. Personalitats, representants d'entitats, molta gent del poble, hi van participar plenament en un acte emotiu i de retrobament.

El President del Casal Emili Crous que representava també a la nostra revista «La Farga» fa lliurament d'una placa a Pau Masó.

Homenatge a Pau

Pau Masó, nascut el 27 de febrer de 1911, des de petit tastà l'ambient de fleca que es vivia a casa seva. Com molts altres nens desitjava seguir l'ofici del pare i acomplint-se el seu desig ha dedicat i dedica la seva vida a fer pa per a tothom. Als 13 anys començà un trajecte, que ha continuat fins avui, escrivint en Català per a diverses publicacions fins i tot quan la Llengua de Catalunya era prohibida. Demostrant així, una gran estima per la nostra Cultura

— Pau, quins són els records més vius que té de la seva infantesa?

— En tinc de desagradables, com quan es va morir la meva germaneta Mercè, que tenia 1 any, i quan es va morir la mare. I d'agradables un dia que la mare al despertar-me em digué que havia passat un home amb un carro de farina i que l'havia anat escampant pel carrer. Era la primera nevada que veia. Quan em van regalar la bicicleta, quan em van donar el primer paper en una obra en què vaig fer de Sant Josep.

— On i amb quins mestres va anar a escola?

— Vaig anar sempre als Nacionals, i vaig tenir diversos mestres. L'Esteve Vila i Mir, en Sans, l'Agustí Prat, Lluís Moreno i Mossèn Joan. De vacances només en teníem un mes, als matins anàvem al Ter, que abans tenia una aigua molt clara, però a les tardes ens estimàvem més anar a escoltar al mestre, que ens llegia obres de Julio Verne.

— Què el va induir a fer l'ofici de flequer?

— L'estar continuament inmers en l'ambient

Alicia Vila i Eva Escuin en l'entrevista amb Pau Masó, pocs dies abans del seu homenatge

de fleca. M'agradava de petit veure com el pare treia el carbó encés del forn, que llençava les mateixes guspines que llençen quan esclaten els focs d'artifici. El meu pare em deia somrient: «veus tot això, són nois que fugen d'estudi». Això ho deia perquè quan sortíem d'escola corríem tots escampats d'un costat a l'altre.

— Quin ofici hagués exercit si no hagués estat flequer?

— Si em poseu per DILEMA no poder ser flequer hauria triat ser mestre d'escola.

— Què li recorda la paraula guerra?

— L'experiència més terrible i horrorosa de la meua vida. Em varen posar en una companyia d'intendència en campanya, havies de servir el pa a primera línia. Quan s'havia conquerit un poble s'habilitava un forn i t'havies de posar a treballar de seguida.

— Com es va viure la repressió a Salt?

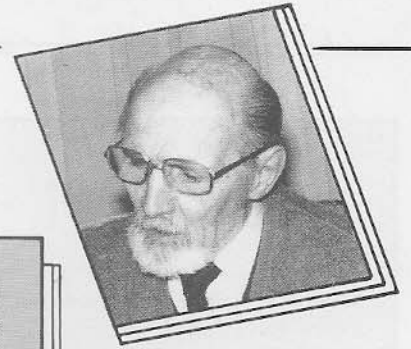
— Des del febrer del 39 fins al Maig vaig estar en un camp de concentració i la situació a Salt havia canviat, quan vaig arribar m'estava a casa i no en parlava

amb ningú. Sembla que la gent només desitjava viure, després d'aquests anys de tragèdia. La gent vivia feliç de veure el cel lliure d'avions que poguessin bombardejar.

— Què ens podria dir de la segregació de Salt i la seva Independència?

— Vaig llegir a Los Sitios de Girona la seva segregació, i vaig fer una carta que deia que com a fill de Salt deplorava intensament aquesta annexió, però no el varen publicar. Quant a la Independència era un fruit saborós que vam recollir

Masó i Fàbrega

i pel poble de Salt, que ha ocupat un dels primers llocs en el seu pensament. Per «la seva dilatada vida de treball artesanal entre nosaltres, la fidelitat a la cultura del país i l'estima al poble on va néixer» ha estat nomenat Fill Predilecte de la Vila de Salt, en un homenatge que se li féu el dia 3 de març, diada de la Independència de Salt.

da, si vénen amics, fem una mica de tertúlia, sinó torno a posar música o bé si fan una pel·lícula de molta qualitat a TV3 la miro, i si hi ha partit, esperar el resultat del Barç.

tots els saltencs. Vaig anar a algunes manifestacions. Em sabia greu que allò que sempre havia trepitjat i que era Salt fos Girona.

— **Com va anar allò dels pans d'en Dalí?**

— Tenia molta amistat amb un guixaire de Girona, en Narcís Pericot. I en una ocasió em va dir «escolta, no em faries un pa d'aquells de crostó d'abans. Perquè en Dalí m'ha dit si sabia d'un flequer que en fes, i vaig pensar en tu».

— **Quina és la persona que més admira o ha admirat?**

— Gandhi, per a la seva lluita passiva, per obtenir la independència del seu país. Predicava la no-violència. Jo sempre he sigut de temperament molt pacífic i he fugit de les baralles, discussions....

— **Quina és la qualitat humana que més li agrada?**

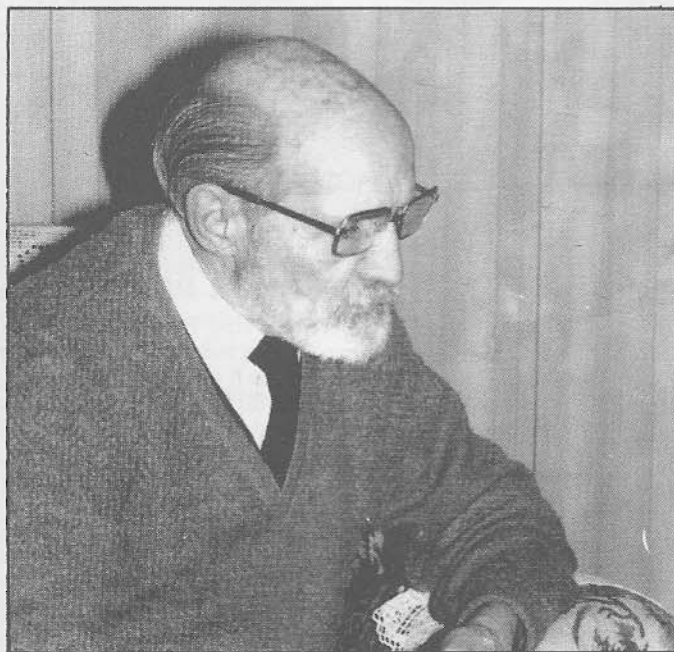
— La sinceritat, perquè si tothom fos sincer sabries quins són els bons amics.

— **Es considera catalanista?**

— Si entenem per catalanista un home que estima i lluita per la llengua i Cultura del País, sí.

— **Si pogués canviar tota o part de la seva vida, ho faria?**

— M'agrada tal i com

El record dels seus mestres (Lluís Moreno, A. Prats) és sempre permanent en la memòria d'en Pau.

l'he viscuda, tan sols canviaria una cosa.... (no ens va voler explicar quina).

— **Li agrada col·leccionar antiguitats?**

— Sí, més que antiguitats, m'agrada col·leccionar coses: Cromos de xocolata, fotografies des de petit fins ara, armes de guerra...

— **Què fa un dia que el forn no cou pa?**

— M'aixeco tard al matí, dormo molt, d'11 a 12 hores seguides. Dintre del possible procuro llegir els títols grossos dels diaris, escolto música, si fa bon temps m'agrada anar a les deveses a passejar. A la tar-

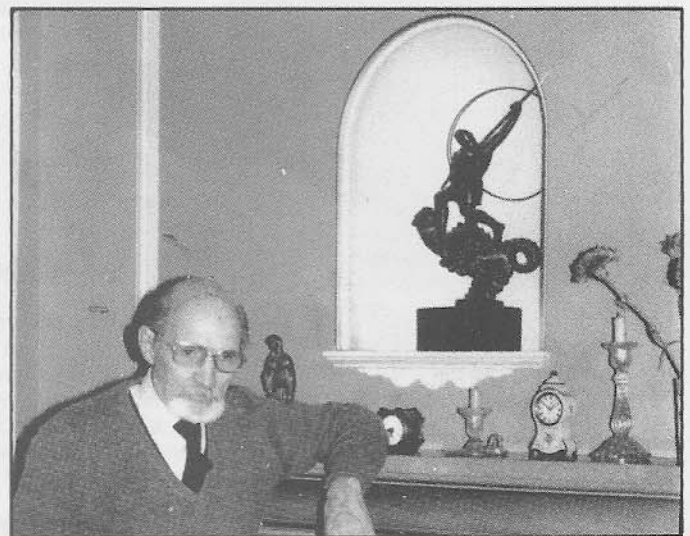
— **Què és el que més por li fa a la vida?**

— De por no en tinc pas, el que em sabia greu seria la impossibilitat física, perdre la capacitat de moviment, no poder anar cap aquí, cap allà. Morir, no.

— **S'esperava ésser homenatjat?**

— No m'ho hagués pensat mai, perquè he anat fent una vida d'una persona normal. Em penso que no he fet res, estimar el poble, el país i el treball. No he fet res d'extraordinari.

Com ja diu ell, ha portat una vida senzilla, però de plena dedicació a les coses que més s'estima, demostrant-nos que és un encert nomenar-los «Fill Predilecte».

La casa de Pau Masó conserva molts objectes i llibres plens d'interès i curiositat.

ELS MILLORS

Que duri

Em fa l'efecte que aquesta mena de celebració anomenada Festa de l'Esport, ha de durar. Potser algú em dirà que és somiar truites, però la cosa ha començat arrencar.

És ben diferent el resultat que hi ha hagut entre el primer any i aquest. En el 86 la cosa començava i va passar gairebé desapercebuda, però enguany, ja amb la lliçó una mica més apresada, la cosa s'ha millorat. I no perquè en aquesta segona edició hi hagi hagut un àpat on participaren els guardonats, familiars i organitzadors, ni perquè al lliurament de premis hi assistí més gent que l'any anterior. Ho dic perquè les entitats saben o comencen a saber que han de gastar un xic d'aquest temps que tanta falta fa, per confeccionar un dossier d'activitats de l'any, per assistir a alguna reunió organitzativa o simplement per assistir a l'acte el dia de la festa.

És igual si uns puguen muntanyes i els altres maregen la pilota d'un costat a l'altre de xarxa, si uns fan metres llisos en pista i els altres quilòmetres de polseguera en el desert, si uns ensenyen a estimar els cavalls i els altres a saber lliscar per la neu, si uns guanyen títols marcant gols i els altres fent caramboles a la bola petita, si uns dominen el pilot de les dues rodes i els altres els circuits i l'espectacle sobre quatre, o si a uns se'ls hi agraeixen els bons anys treballats per l'esport de la cistella i a altres se'ls hi recorden els anys bons dedicats a la boxa. Arriba el punt que tot això és igual i que tot té la mateixa importància col·lectiva, que el que importa és la trobada i la mútua felicitació, l'alè del campió a l'esportista novell, l'intercanvi d'idees dels que ensenyen les diferents modalitats esportives i el record dels anys de glòria per part dels veterans. Això és l'important i ara, a Salt, ja es comença a saber i em sembla que la cosa ha d'anar endavant. Al cap i a la fi acaba de començar i tots volem que duri.

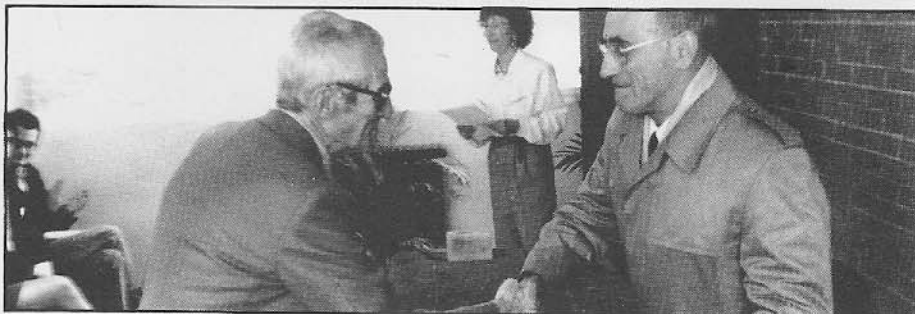
PAPI

En aquest passat mes de febrer, concretament el dia 14 i com a que està enamorat, Salt celebrà per segon any consecutiu, la Festa de l'Esport, en la qual es feu reconeixement públic als millors esportistes i entitats durant l'any 87. Un total de 7 premis, alguns d'ells repartits per a donar llum pública a una tasca d'entitat, d'equip o personal, d'aquells que durant l'any anterior més s'ho han merescut.

Premi a l'esportista veterà: SENYOR PERE RICH i FIGAREDA

Actualment compta amb 76 anys d'edat. Comença a boxejar als 13 anys. L'any 1930, amb 18 anys, es proclama campió d'Espanya «Amateur». Combat a Alemanya diverses vegades, cosa que li suposa el pas a la categoria professional en la qual disputa 10 combats. L'any 1931 disputa per pròpia voluntat el seu darrer combat. En total havia disputat 74 combats dels quals només en perdé 3 i per punts mai per «knock out».

PERE RICH, mai no fou deixat fora de combat

Premi a la tasca de promoció des d'una entitat: CENTRE EXCURSIONISTA SALTENC i CLUB HÍPICA CENTAURE.

C. EXCURSIONISTA SALTENC - SECCIÓ ESQUI

A partir de 1983 es comença a promocionar l'esquí des d'aquesta entitat i es veu que pot arrelar. La primavera del 1984 es crea la secció d'esquí pròpiament, amb una comissió encarregada de programar i gestionar tot el referent a aquest esport.

Durant els anys 85, 86 i 87 es va promocionant l'esquí, tot oferint cada cop un més ampli ventall d'ofertes que van des de curssets i sortides d'un dia fins a estades als Alps de diversos dies. A finals de 1987 la secció d'esquí es separa del Centre Excursionista i crea el Club d'Esquí Saltenc, ja que s'ha arribat a un punt on la pràctica de l'esquí ha pres molta importància a Salt.

CLUB HÍPIC CENTAURE

Centre creat a l'any 1982, encara que el club pròpiament dit no es crea fins a l'octubre de 1983. Té un caràcter preferent d'escola. Els seus genets s'han presentat a competicions de salts d'obstacles i a proves Nacionals, així com als campionats d'Espanya. El nombre de socis cada cop augmenta més, i d'aquesta manera han aconseguit que l'hípica s'introdueixi en el poble i no es consideri tant un esport d'èlite. Efectuen col·laboracions amb diferents entitats per tal de fomentar la pràctica de l'hípica.

DEL 87

Una festa que fou seguida per força gent i que acabà amb un dinar que aplegà a tots els guanyadors, organitzadors i públic que hi va voler ésser present

Els millors del 87, cada un en la seva categoria, foren els següents:

**Premi millor tasca global d'entitat:
GRUP ESPORTIU ESCUREDO i CLUB PETANCA SALT**

GRUP ESPORTIU ESCUREDO

Ha desenvolupat una tasca de foment del ciclisme tot assolint diversos títols tant individuals com per equips. Però potser els títols més significatius és que s'han proclamat el millor equip ja no només de Catalunya sinó també el millor equip espanyol juvenil durant l'any 1987.

CLUB PETANCA SALT

El club aquest any ha obtingut resultats molt bons en totes les categories. Han quedat campions provincials l'equip infantil de tripletes i el sènior de primera tant en dubletes com individuals. En el campionat de la Copa President els infantils, sèniors de primera i dames aconsegueixen el títol de campions. També assoleixen el títol del Campionat de Catalunya, el de sots-campió d'Espanya de segona categoria i arriben a les semifinals del campionat d'Espanya. En general com es pot observar, han tingut una trajectòria molt brillant.

**Premi a l'equip de campanya més rellevant:
PRIMER EQUIP DEL CLUB DE FUTBOL COMA-CROS**

La temporada passada l'equip es trobava a la categoria de segona regional, gràcies a l'esforç dels seus jugadors i integrants es va aconseguir pujar a primera regional, on competeixen a la present temporada.

«ARANTXA», les noies també es promocionen.

**Premi a l'esportista de promoció més destacat:
PERE CADENAS, JORDI PUIG i ARANTXA GARCIA**

ARANTXA GARCIA i JIMÉNEZ

Participa en competicions atlètiques de 100, 200 i 300 metres llisos. En els 100 metres llisos queda campiona provincial i de Catalunya, assolint el rècord provincial amb un temps de 12". En els 300 metres llisos queda també campiona provincial i de Catalunya. En el campionat d'Espanya aconsegueix el tercer lloc i bat rècord de Catalunya amb un temps de 40" 8.

JORDI PUIG i TORREGROSA

Jugador infantil de Tennis-Taula. Aconsegueix el títol de cam-

pió de Catalunya individual. Juga en equip amb en Pere Cadenas, tot quedant campions provincials i tercers de Catalunya. Pugen l'equip sènior a segona categoria.

PERE CADENAS i LÓPEZ

Jugador infantil de Tennis-Taula. Entre altres aconsegueix el títol de campió provincial individual. Juga en equip amb en Jordi Puig i junts aconsegueixen pujar l'equip sènior a segona categoria, així com assolir el títol de campions provincials infantils i quedar tercers en els campionats de Catalunya.

**Premi esportista absolut destacat:
JOSEP M.ª PIBERNAT, BALDIRI MASSEGÚ
JOSEP SERRA i FRANCESC CASAS**

JOSEP M.ª PIBERNAT i CARRERAS

Finalitza en 18.º lloc en la categoria de motos, a Paris-Dakar en la seva edició de 1987. Es el primer gironí que acabà aquesta dura prova.

BALDIRI, campió de tot en el 87.

BALDIRI MASSEGÚ i OLIVERAS

Assoleix per segon cop el títol de campió d'Espanya d'Autocross. També ha aconseguit tres cops els de campió de Catalunya i tres el de Provincial.

JOSEP SERRA i LÓPEZ

Assoleix conjuntament amb els seus companys de l'expedició Patagònia 87, el cim del Fitz-Roy, que té una alçada de 3.441 metres.

FRANCESC CASAS i ARRIBAS

Forma part de l'expedició Patagònia 87, la qual assoleix el cim del Fitz-Roy amb una alçada de 3.441 metres.

«JOAN CANALS», fou premi especial.

**Premi especial Patronat Municipal d'Esports:
SENYOR JOAN CANALS i PIGEM**

El premi se li concedeix per la seva tasca a favor del bàsquet. Fou el primer president del Club de Bàsquet Salt i President de la Delegació Territorial de Bàsquet.

L'acte fou presentat per la coneguda locutora esportiva de Ràdio Salt, Pili Fernández i estigué presidit pel Ponent d'Esports de la Diputació de Girona, Sr. Jordi Muntaner, per l'Alcalde de Salt, Sr. Salvador Sunyer, el Tinent d'Alcalde Sr. Xavier Corominas i per la Regidora d'Esports Srta. Carme Carbó. Aquesta segona Festa de l'Esport fou organitzada pel Patronat Municipal d'Esports i l'equip d'esports de Ràdio Salt.

APROXIMACIÓ AL CREIXE

Un pla (el Pla de Salt), un riu (el Ter) i la proximitat d'una ciutat travessada per una via clau en la comunicació de la península amb la resta del continent (Girona) són els tres paràmetres essencials que caldria considerar a l'hora de parlar sobre els orígens del poblament de Salt, i tres factors que constantment s'han de tenir presents, juntament amb les vicissituds històriques a què s'ha vist sotmesa la Vila al llarg dels segles, per entendre el perquè de gran part dels canvis que l'han portada fins a l'actual configuració urbana.

Una ciutat és fruit dels anhels de les forces socials i econòmiques de cada període històric. És en aquest sentit que, per tractar d'evitar tecnicismes i fer entenedores les ratlles que segueixen, dividiré l'article en quatre apartats que responen a diferents períodes del desenvolupament de Salt i que resulten clarificadors encara que aparentment puguin semblar tangents al tema de l'urbanisme.

No entrarem a fons, però en un aspecte també decisiu en qualsevol configuració urbana: l'anàlisi de l'evolució del parcel·lari amb la distribució de terres. Aldo Rossi afirma que **la història de l'arquitectura i dels fets urbans realitzats és sempre la història de l'arquitectura de les classes dominants**. Al llarg de molts segles (ho proven documents ben antics on ja apareixen els seus noms), alguns prohoms saltencs que molts encara tenim presents s'han repartit les terres del Pla, i tant la defensa obstinada dels seus interessos particulars com algunes de les seves donacions, per posar dos casos extrems, són circumstàncies que han esdevingut fets urbans, amb més o menys transcendència però amb un reflex directe indubtable sobre el teixit de Salt.

EL SALT AGRÍCOLA

L'establiment de les primeres edificacions al Pla i el naixement posterior del petit nucli urbà poblat de Salt correspon a uns segles en què l'activitat fonamental dels seus habitants era l'agricultura. Per això, esborrats aparentment els vestigis més antics (la **vil.lae** romana de **can Pau Birol** és l'excepció i l'element a partir del qual els arqueòlegs basteixen les seves teories entorn dels orígens de Salt), podem percebre el règim feudal de la terra tant sota l'escassa però complicada trama urbana del segle XVIII com en la distribució de terrenys entorn dels vells masos aïllats. Aquests són precisament els edificis més antics que conservem, i es troben dispersos pel Pla. Els anteriors al segle XVIII pertanyen al tipus conegut per **mas-torre** i no seria estrany que haguessin estat edificats sobre altres masos anteriors. Tenen en comú entre ells la torre, element destinat a convertir-se en punt de vigilància de possibles invasions i de defensa de possibles atacs (cosa habitual a causa de la proximitat

El portal d'entrada a la finca del Marquès de Camps, punt que antigament comptava amb una excel·lent perspectiva visual sobre el nucli vell de la Vila i els camps de conreu que l'envoltaven, ara aguanta estoicament, mig amagat rera un talús, el brogit del trànsit que circula per l'autopista A-17, la més arbitrària i descontextualitzada de les vies de comunicació que travessen el Pla de Salt.

MENT URBÀ DE SALT

de Girona). Són els casos de **El Sitjar**, el **Mas Llorenç**, la **Torre Mirona** i la **Farga** (tot i que, com és sabut, la funció d'aquest edifici no era la mateixa que la dels anteriors).

Més endavant, durant els segles XVIII i XIX apareixeran a Salt els masos de tipus basilical (**Cal Cigarro**, l'**Antiga Rectoria**, el **Mas Mota**, etc..) i altres de característiques més senyorials (**Can Pous** i el **Mas Ribot**, la torre de defensa del qual és estèticament molt més reeixida que la dels masos més antics perquè va ser feta més aviat com a mirador).

El primer nucli habitat amb vocació de poble podem establir que va començar a configurar-se en el segle XVIII i correspondria a allò que ara coneixem per barri vell. Un punt important per a la seva localització, al marge de la comentada distribució de terres i de l'existència d'una església parroquial anterior a la que ara coneixem però ubicada en el mateix lloc que l'actual, va ser la presència de la **sèquia Monar**, que regava les hortes i movia els molins, i el **camí ral d'Amer** que seguia paral·lel al seu curs des de Girona fins a la torre de La Farga, punt en què es desviava cap als actuals carrers de Sant Dionís i Llarg fins a l'entrada del Mas Ribot i que, per tant, constituïa el principal eix de creixement urbà.

Igual que les construccions aïllades, les cases urbanes eren fetes al servei d'una comunitat que tenia en l'agricultura el seu mitjà de vida bàsic, i estaven construïdes amb materials extrets de les ribes del Ter. Entre les més representatives podríem parlar del conjunt de la plaça de la Vila, de certes cases del carrer Llarg (algunes de les més representatives recentment han estat reformades o enderrocades a causa del seu mal estat de conservació, com ara **can**

Torres, i amb un caire molt més senyorial, de **Cal Mut**.

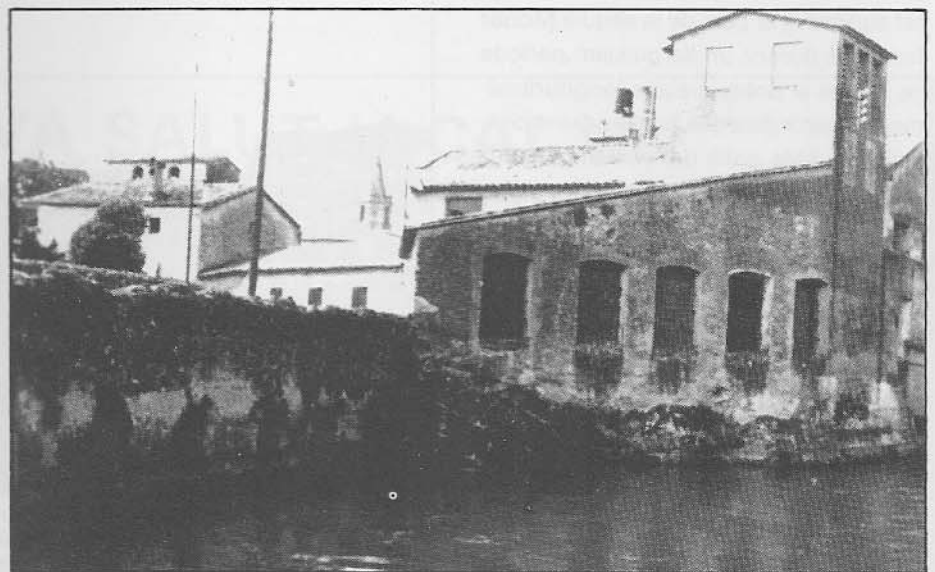
En arribar a l'any 1845, Salt estava format per un petit nucli urbà i uns quants masos dispersos, i en conjunt, la població no arribava als cinc-cents habitants.

EL SALT INDUSTRIAL

En el llarg període que hi ha entre 1845 i 1960, tot i les nombroses vicissituds i canvis polítics a què es veu sotmesa la societat de l'època, el creixement urbà es mantindrà al ritme de la demanda obrera de les fàbriques, que passen a convertir-se en motor del desenvolupament.

Amb l'establiment de la primera fàbrica tèxtil, que aprofitava l'energia de la sèquia Monar, Salt passa en catorze anys de 500 a 1.316 habitants, i es bipolaritzen les activitats del poble: d'una banda, amb un important nombre de gent que continua la tradició agrícola sota uns sistemes d'explotació que eren una prolongació dels règims feudals i que de mica en mica es van anar concentrant en la persona del Marquès de Camps, i de l'altra, una implantació industrial que va provocar l'augment de població comentat i que definí una nova classe social: **el proletariat**.

La primera conseqüència important que comportà l'arribada de la indústria de cara a la configuració urbana de Salt fou l'aparició del **Veïnat** (llavors anomenat **barri de Sant Antoni**), que en poc temps va agafar gran força a causa de l'arribada de gent majoritàriament vinguda de les comarques gironines. La instal·lació de l'estació del ferrocarril

La sèquia Monar (el rec per a tots nosaltres), que travessa el terme municipal de Salt al llarg de 2.638 metres, no només ha estat un motor per a les activitats agrícoles i industrials de la Vila, sinó també ha suposat un límit a l'expansió urbana cap al nord del Pla, amb la qual cosa s'ha pogut preservar l'espai ocupat per les hortes i les Deveses.

d'Olot a Girona va afavorir-ne el creixement que va portar-se a terme d'una manera força racional, amb carrers d'amplada considerable per l'època i una tipologia edificatòria poc diferent de la que tenia la casa urbana de Salt esmentada en l'apartat anterior, ja que normalment algun membre de les famílies obreres també es dedicava a tasques agrícoles. Va ser durant la dècada dels anys vint que, al Veïnat mateix, va començar a estendre's la construcció d'un tipus d'habitatge molt més propi d'una societat industrial: es tracta de les conegudes casetes eclèctiques de planta baixa i distribució habitualment simètrica, circumstància que en reflectir-se fidelment a la façana les fa fàcilment identificables.

L'eix de creixement més important, un cop consolidat el nucli del Veïnat, va centrar-se en la **carretera de Girona**, amb el mateix traçat que ara la coneixem (per bé que en un principi només arribava fins a la plaça del Pi i continuava pel carrer Llarg). En ella s'hi van construir alguns dels edificis més significatius d'aquest període que considerem: **can Tarrés**, les **antigues Escoles estatals** (1929), el **Casal Saltenc** (1932), **l'Ajuntament nou** (1943), la **casa Juncà**, etc..

Tal com ja s'ha apuntat, des del 1895 la línia del ferrocarril va travessar el Pla de Salt i es constituí en una mena de límit anàleg al que a l'altre costat suposava el curs de la sèquia Monar fent que durant un llarguíssim període de temps el poble creixés longitudinalment a partir dels dos nuclis urbans consolidats. Més enllà del seu traçat, durant tot aquest temps únicament hi hagué, al marge dels masos aïllats, el **Cementiri municipal** (1848) i el **Sanatori Psiquiàtric** (1891). Quan el 1956 s'hi edificà el **grup de Sant Cugat** (les cases barates), bloc sindical amb referències del model de les **Siedlungen** promogudes pel nacionalsocialisme alemany, es va produir una subtil i perillosa invitació a envair un gran espai de terres verges de conreu del Pla, que malauradament, no va trigar gaire a ser acceptada.

De tota manera, el 1960, amb 7.000 habitants, l'encís del pla i l'harmonia de les edificacions seguia regnant encara

sobre el batec de la població, malgrat els nombrosos conflictes laborals i bèl·lics que la van sacsejar durant aquests cent anys llargs. Però la nova dècada ja era a punt de treure el nas i pocs sospitaven que la seva arribada posaria punt i final a tota una època.

La important evolució experimentada en aquest llarguíssim període podem entendre-la a partir dels primers plànols de conjunt de Salt que coneixem: el de 1865, de **Joan Papell**, i el projecte d'eixampla de **Giralt Casadesús** del 1927.

EL SALT ESPECULATIU

Entre 1960 i 1979, certs sectors dominants de les darreries de l'autarquia s'aferren a l'onada immigratòria i a la corrupció del règim agonitzant per convertir el mercat de l'habitatge en un benefici personal sense preocupar-se massa

del caos urbà resultant de la seva intervenció. El no-compliment del Pla General de 1955 i la posterior formulació del de 1971 concebut per afavorir els interessos particulars de les immobiliàries que aprofitaven la proximitat amb Girona i la saturació de demanda d'habitatges a la capital per oferir els blocs de nova construcció a Salt com a mercat alternatiu abaratit, van ser factors decisius d'un creixement desordenat que es va anar focalitzant en els terrenys lliures entre Salt i el Veïnat, a la banda sud de la carretera comarcal de Girona a Manresa, la zona que ara coneixem per **l'Eixampla**. És a partir d'aquest moment que els dos nuclis clarament diferenciats fins llavors, Salt i el Veïnat, passen a convertir-se en un únic i compacte conjunt urbà.

Curiosament, els primers blocs de pisos construïts a principis dels seixanta (**Grup Verge Maria** i **Grup de la Caixa Provincial**) encara responien a la tipologia d'edificis amb parets de càrrega. Poc després, però, amb la normalització de l'ús del formigó armat, les tipologies edificatòries de jàsseres i pi-

A partir dels anys seixanta, les edificacions en alçada van anar guanyant terreny als camps de conreu, especialment a la façana sud del poble. Un cop hagueren ocupat tota la zona que quedava lliure entre Salt i el Veïnat, la que ara coneixem per l'Eixampla, la plaga de capses multicolors va saltar la barrera que inicialment havia suposat la línia del ferrocarril d'Olot a Girona i va fer de mort el Pla de Salt. Amb l'arribada dels ajuntaments democràtics es va poder parar els peus a les immobiliàries sense escrúpols conegudes de tots nosaltres, que emparades en el nefast Pla General d'Ordenció de 1971, van propiciar el caos urbanístic que ara tots lamentem.

lars d'aquest material perdrien definitivament la por a l'alçada i s'aniria consolidant l'edifici amb l'esquema soterrani-aparcament (en alguns casos), planta baixa-locales comercials, planta pis-habitatges.

D'altra banda, el progressiu abandonó de les activitats agrícoles i la revolució de la maquinària del camp va fer que canviessin les necessitats i, aprofitant el moment àlgid de la construcció, es reformessin gran part dels vells habitatges per tal d'adaptar-se als nous temps. Una de les intervencions més corrents era l'adequació dels antics espais d'entrada a les cases urbanes per a ús comercial, un sector molt afavorit amb l'augment de població.

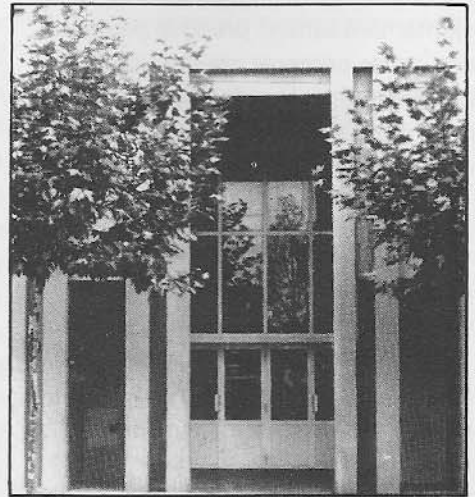
Dos fets puntuals van tenir una especial transcendència urbanística en aquest període. D'una banda, la **supressió de la línia del ferrocarril d'Olot a Girona**, l'any 1969, amb la qual cosa es potenciaria la traça que havia deixat en el Pla com a eix de creixement urbà (convertida en passeig dels Països Catalans amb el pas dels anys, ara podem adonar-nos de la importància del fet). D'altra banda, la **inauguració de l'autopista A-17** l'any 1971 suposà la divisió del Pla de Salt i que s'alcés una mena de barrera entre el nucli habitat i la zona oest del terme municipal (on hi ha conjunts de tanta tradició i vinculació a la Vila com la Torre Mirona i el Mas Ribot).

En aquest període d'expansió urbana incontrolada, Salt passa dels 7.000 als 17.000 habitants i deixa de ser una Vila formada majoritàriament per persones arribades de contrades properes buscant-hi feina a la indústria tèxtil per esdevenir una complexa barreja amb predomini d'immigrants d'arreu de l'Estat espanyol que busquen el treball preferentment a Girona. És per tant, el moment en què Salt ha d'assumir la trista condició de **ciutat-dormitori**. És probable, doncs, que una gran quantitat d'aquests saltencs acabats d'arribar no s'estranyessin gens del fet que el març de 1974, per sentència del Tribunal Suprem, la Vila passés a convertir-se en una **barriada** de la ciutat veïna.

EL SALT DEMOCRÀTIC

A partir de 1979, amb el retorn del poder als representants del poble es frenarà els abusos dels interessos privats i s'activarà una política d'equipaments i urbanisme al servei de la comunitat.

El primer pas important de cara a aturar l'especulació i restablir l'equilibri perdut es féu l'any 1981, quan la Gene-

Aquests últims deu anys, Salt ha experimentat una aturada de la construcció massiva en alçada i ha augmentat considerablement les realitzacions amb vocació comunitària que coneixem per equipaments, l'arquitectura de les quals, en alguns casos, ha aconseguit de recuperar la línia del plàcid equilibri compositiu i l'austeritat de formes que caracteritzà les edificacions de la Vila abans de la desfeta dels seixanta. El Centre d'Educació Especial la Maçana n'és un bon exemple.

ralitat de Catalunya dictà les **Normes Subsidiàries de Planejament** per al municipi de Girona, i per tant també per a Salt en aquell moment, que havien de substituir el nefast Pla General de 1987.1. Tot i representar globalment un avenç considerable en els interessos comunitaris de Salt davant les escasses perspectives que ofería el Pla anterior, no deixaven de considerar-lo com a una zona bàsicament d'expansió de la ciutat de Girona. Per això, quan l'any 1983, un

A LA SEVA SALUT LI CAL UN BON SERVEI

La nostra pòlissa d'assistència sanitària dona una àmplia cobertura de serveis, dels quals destaquem:

- Lliure elecció d'especialistes dintre el nostre ampli quadre de metges.
- Mitjans de diagnòstic com anàlisis, radiografies, ecografies, electroencefalogrames, endoscòpies, etc..
- SCANNER
- Habitació individual amb bany en els internaments per:
 - Intervencions quirúrgiques.
 - Accidents
 - Parts.
 - Tractament mèdic (casos no quirúrgics)
- Llit per a acompanyant a càrrec de la Companyia
- Medicaments utilitzats durant l'internament
- Parts en clínica assistits per tocòleg.

- Assistència a TOT ESPANYA (capitals de província) en cas d'urgència per desplaçament temporal, (viatges, vacances, etc...)

PER A MÉS INFORMACIÓ, estem a la seva disposició a:
LA CATALÒNIA ASSEGUADORA, S.A.

Joan Maragall, 22 - Tel. 20 33 31 **GIRONA**
Antoni Llopis, 10 - Tel. 26 63 40 **OLOT**
C/. Sant Pau, 12 - Tel. 50 40 92 **FIGUERES**

cop recuperada la independència, el nou ajuntament saltenc prengué possessió, una de les primeres preocupacions fou la d'encarregar la redacció d'un pla general d'ordenació referit únicament i exclusiva al terme municipal de Salt.

En aquest període tan recent hi ha tot un seguit de realitzacions en la línia ja apuntada: creació de nous equipaments (**Mercat municipal, Escoles del Pla, Escola Maçana, Pavelló Municipal**), rehabilitació i reconversió d'edificis ja existents (**Les Bernardes, Mas Mota, casa Roc**) ampliació i arranjamant d'equipaments antics (**Cementiri municipal**), intervencions on es barregen alguns dels conceptes esmentats (**edifici del nou Ajuntament**) i altres actuacions urbanes diverses com ara les nombroses zones enjardinades o la incorporació de nou mobiliari urbà i altres elements simbòlics en espais tan entranables com la **plaça de la Vila** o el **passeig de la Ciutat de Girona**, o en altres d'obertura recent com la **plaça de la Llibertat**.

Tal com succeí en el període comentat dels seixanta als vuitanta, a Salt també ha continuat vigent l'interès per rentar la cara als vells edificis i adaptar-los a les noves necessitats. Cal destacar, en aquest sentit, nombroses intervencions en el barri vell, en moltes de les quals s'ha aconseguit una correcta coexistència dels nous materials i les formes evocadores del passat.

Aquest període en què Salt ha vist augmentar la població de 17.000 a 22.000 habitants, podem dir que urbanísticament parlant té el seu punt culminant en l'aprovació del nou **Pla General d'Ordenació** l'any 1986, que assumeix el repte de proposar les vies de millora d'una realitat heretada i estructurar el territori del terme municipal de manera adequada a aquesta realitat i amb previsió de futur. Només caldrà esperar que, un cop transcorreguts els terminis previstos per a les actuacions proposades, puguem començar a contemplar la configuració definitiva d'un Salt de 25.000 habitants sense noves expectatives de creixement massiu, i la d'un territori mil.lenàri el Pla de Salt, amb un futur en què l'harmonia entre els espais urbans i l'entorn natural no torni a córrer el perill, que uns pocs anys abans, dues dècades de bogeria especulativa van provocar.

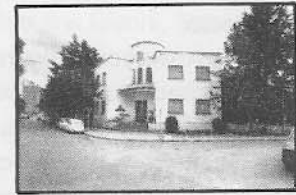
NOTA: La simplificació a què obliga tractar un tema tan llarg com el que planteja aquest article ha estat la causa que els edificis que s'hi esmenten hagin estat escollits de manera que fossin coneguts per la major quantitat possible de saltencs, i així il.lustressin més «gràficament» els períodes en què se'ls inclou. La intenció en citar-los, però, mai no ha estat la de fer un inventari definitiu d'obres representatives de les èpoques considerades.

El veïnat va començar a prendre forma a mitjan segle XIX a partir del carrer de Sant Antoni.

Imatge d'una tipologia ben familiar i característica en el paisatge urbà del primer eixampla del Veïnat.

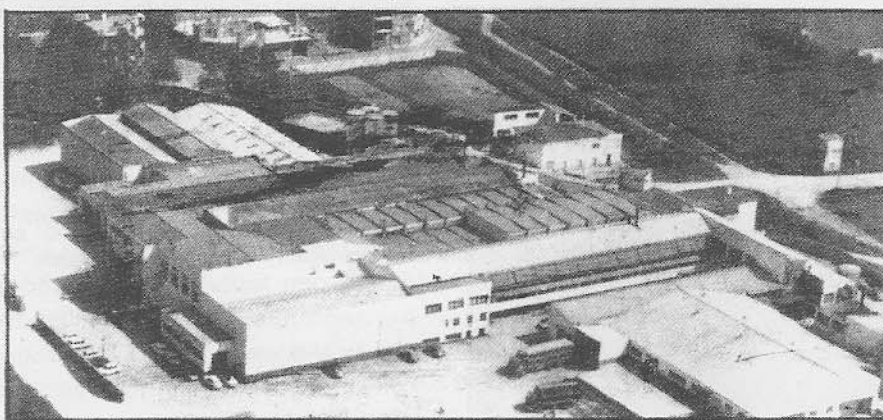

Un dels pocs equipaments complementaris construïts per les empreses tèxtils establertes a Salt: la guarderia de la Coma Cros (1954)

Una de les nombroses intervencions de rehabilitació d'edificis antics realitzades aquests últims anys en el barri vell de Salt: can Peixet.

Fotografies: PERE QUERO

Frigorífics del Ter, S.A.

CARNS DE PORC I BOVÍ
Repartiment diari

ESCORXADOR
GENERAL
FRIGORÍFIC

Sala d'especejar

Carrer Major, 419
Tel. 23 31 11
SALT

EL RELLOTGE POLEMIC

LA VIDA AMB HUMOR

I Viceversa

Escric en època preelectoral. Fa dies que el President de la Generalitat ha convocat eleccions autonòmiques. Fa dies que han esclatat els afers Mariscal i els afers Gurruchaga-Boadella. Segurament que una cosa no té res a veure amb l'altre. I viceversa. Però el nas — que, per cert, el Burxeta el té força gros — em diu que sí. En aquest gran guinyol d'un país en què el cap ens fa pudor de peus, convertim les eleccions en un Carnestoltes. I viceversa. I podem projectar els viceversa cap a l'infinit. Perquè, a casa nostra, els viceversa funcionen. Vegem-ho.

Els socialistes creen una Federació de Municipis per fer la punyeta als convergents. I viceversa.

Els qui, en temps d'en Franco, s'ho passaven d'allò més bé, ara exigeixen «currículums» i nissagues de catalanitat sense màcula. I viceversa.

Els qui exigien la segregació de Salt, ara fan festa per Sant Narcís. I viceversa.

Els qui volien suprimir les Diputacions, ara van a la recerca frenètica de presidències i diputats. I viceversa.

Els qui deien que el Barça era més que un club, ara malden perquè perdi partits. I viceversa.

Els qui volien un país modern i secular, lliure de tota connotació de cristiandat, ara s'escandalitzen perquè hom fa broma amb la «Moreneta». I viceversa.

Els qui no paraven de crear i explicar acudits sobre «el general», ara s'estripen els vestits quan algú es posa amb la venerable testa del President. I viceversa.

Els qui s'enfilen per les parets perquè un gosset olímpic ha pretès torbar la magnificència «olímpica» de les essències pàtries, ara es treuen de la butxaca un gos d'atura amb «pedigree» per enfrontar-lo al ca «valencianet». I viceversa.

Els qui s'embadalien amb les cançons d'un tal Jaume Sisa, ara blasmen les cançons d'un tal Ricardo Solfa. I viceversa.

Som un país en el qual projectem les nostres frustracions i la nostra mesquinesa personal cap a un viceversa infinit. Ens hem polit la transcendència religiosa, i hem inventat una transcendència laica. Laica i estúpida.

REMOTO
 ENTAC RECAMBIS M.

Ramon y Cajal, 4 · Tel. 24 00 61 SALT

**VENDA RECANVIS
 TALLER REPARACIÓ**
Importador per a Espanya
CHIARAVALLI

A CORONA DE CAMPION

arrete
AGETSI
 PNEUMÀTICA ITALIA

BUZZETTI
SURFLEX
 PNEUMÀTICA

domino
 EDUARDO MOTO

IRIS
GAMA
polini
MONDRIAN
**SERRALLERIA I FUSTERIA METÀL·LICA
 EN FERRO I ACER INOXIDABLE**
MOBRA, S.A.
*Canals per a la construcció i lampisteria
 Doblat de xapes i talls*
TALLER: Camí antic de Salt a Vilablareix
 Tel. 23 53 17